

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. Mar. Poa.

Nepodpisani se dopisi ne štampaju. Pripremljena su pisma tiskaju po 2 svaki redak. Oglasi od 8 redaka stoje 60 k. svaki redak više 8 k. ili u službu opovraćanja za pogodno na upravitelju. Novci se ližu poštarskom naplatuom (asocijano postalo) na administraciju „Naša Sloga“. Ime, primine i naj. bližu poštu valja točno označiti.

Komu list nedodje na vrijeme, oeka to javi odpravlju u otvorenu pismu, za koje se ne plaća poštariuo, ako se izvana napiše: „Reklamacija“.

Istari svakog četvrtka na o arku.

Dopisi se vraćaju ako se antikaju.

Nobiljgovani listovi se noprimalju. Predplata a poštariuom stoji 5 for., za soljake 3 for. na godinu. Razmjerno for. 2 1/2, 1 i za pol godine. Izvan carovine više poštariuo.

Na malo jedan broj 5 novč.

Uredništvo i administracija nalaz se u Via Farneto br. 14.

Istarski sabor.

V. zasjedanje.

XI. sjednica 14. februara 1894. (Konačno.)

Zast. Mandić pročitao interpelaciju na zemaljski odbor u poslu kolobraza kod mjesta Tinjana. (Svršiv reče: eto sada je išlo gladi i jer je htio staviti ovu interpelaciju već u sjednici od 1. t. mj., ali mu predsjednik ne dozvoli čitati ju; tu interpelaciju donieli smo u broju 6.)

Predsjednik izjavi kano i gori. Zast. Fragiaco mo pita zemaljski odbor, što je sa saborskim zaključkom od g. 1892., kojim se je tražilo jofina novca u poljudjelake svrhe od samaj. poljudjelskoga vieća i odlučnije djelovanje kotarskih sadruga.

Pređajednik mu odgovara, kao pređajednik rečenoga vieća, da se je učinilo razne korake, ali do napjeha da se nije došlo.

Interpolant zahvaljuje na odgovoru i preporuča poljudjelskom vieću, da se odlučno zauzme za to pitanje.

Prozasi se na dnevni red.

Zast. Constantini čita — kano izvještaj školskoga odbora — konačno predlog k svomu izvješću (nastavak od zadnj. sjednice) da se sabor obrati na o. kr. ministarstvo neka uzviši sve pritužbe proti školskim oblastim, napose proti nadzornikom i učiteljem, i da se pretvori privatnu žensku školu u Voloskom u javnu žensku školu sa talijanskim naukovim jezikom.

Prijednik Gambini i podnaša ispravak k prvom dijelu predloga, apominju često glasovito izvješće i političke agitacije raznih nadzornika i učitelja, te izrazuju želju, da se temu na put stane, unaka se o svemu obavieati zem. školske vieće.

Zast. Babuder uzimlje u obranu zem. školske vieće, koje da čini svoju dužnost; za sve slučajeve da ono vieće nedoznaje; apominje slučaj sa učiteljom u Pramanturi, koji da je zbilja potpisao proglas i proti kojemu se je postupalo disciplinarno.

Zast. Laginja reče najprije hrvatski a zatim talijanski, da rečoni učitelj nije se mješao u političke spletke, već da je samo potpisao jedan proglas na izbornike občine Pulc, kojim se ih je pozivalo, da nosudjeluju kod izbora. Navadja ravnatelj državne gimnazije u Pulc g. Svidu, koji je otvoreno sudjelovao u rečenih izburih, ali mu se ipak ništa dogodilo nije.

Zast. Babuder odgovara predgovorniku, da mu nije poznat slučaj sa apomenutim ravnateljama. (Glasovi na klupah manjine: G. ravnatelj državne gimnazije doputeno je sve a našim učiteljem ništa).

Kod glasovanja pao je ispravak prijednika Gambini-a.

Većina prihvatila zatim oba predloga školskoga odbora.

Zast. Spindić: a što je sa predlogom zast. Mandića?

Pređajednik čini kano da neđuje, te daje rieč zast. Constantini-u, koji čita obširno izvješće uzak. osnovi nekojih promjenah občinskoga zbornoga reda.

Zast. Mandić stavi u glavnoj raspravi sljedeći predlog:

„Visoki sabor neka izvoli: oključiti: Zakonska osnora, kojom se manjeju nekoje ustanove občinskoga izbornoga reda od dne 10. julyja 1893. br. 13 nulažeće se u raspravi, vrada se si. zemaljskomu odboru sa pozivom, da prouči svu pomenaj. kaja zbornoga reda, te da podnese u budućem zasjedanju ovom: visokomu saboru novu osnovu o občinskom izbornom redu.

Razlozi:

Obćenita je tužba na postojeći izborni red, koji neodgovara duhu vremena niti donji u sobi dostatno jamstva, da će svuda jednako biti tumačen i provadjan. Predložena osnovom ispravilo bi se, obzirom

na pojedine občine pokrajine, samo §§. 12, 17, 18, 19, 31 i 32, dočim bi se svi ostali paragrafi tumačili i upravljali kano i do sada, — jer niue dovoljno jasni — po volji ili samovolji pojedinaoh, bilo oblastih carskih, bilo pokrajinskih ili občinskih. Osmu slu dade se doskočiti jedino tim, ako se postojedi občinski izborni red avestrano prouči, temeljitje pretrese, te prradjen i obnovljen ovom visokomu saboru na raspravu i odobrenje podnese“.

Poruč, 14. februara 1894.

M. Mandić, Vj. Spindić, dr. M. Laginja, Sl. Jenko, Fr. Flego.

Pređajednik javi sa tim, da je podnio zastupnik Mandić obrazloženi predlog, da se predje na dnevni red preko netom pročitane osnove. Manjina podupire predlog.

Vladin zastupnik govori kako je postala ova osnova; voli, da je već on bio u odboru, koj je imao zadaću, da prouči i izpravi sadašnji izborni red za obunu. Taj red je vrlo nejasan, htjelo bi se tomeljitijih popravaka; on da će biti tako slobodan, te kazati svoje u podrobnoj debati kod pojedinih paragrafa.

Pređajednik daje na glasovanje predlog zast. Mandića. Za predlog glasuju samo manjina.

Na želju izvjestitelja diže predsjednik sjednicu i uriče buduću za sljedeći dan u 10 sati.

XII. sjednica 15. februara 1894.

Priutni: predsjednik dr. Campitelli, 25 zastupnika, vladin zastupnik vit. Elu u che g. (Galerija početkom slabo posjedona, kasnije bolje).

Pređajednik otvara sjednicu u 10h, tajnik d. r. Vergottini čita zapisnik sjednice 14. februara; tu u zapisniku dolaze upiti upravljeni od članova manjine sa zemaljski odbor talijanski kako jih je saborski predsjednik pročitao dne 14. februara a nit se nespominju, da se već 13. februara bili hrvatski pročitani; dočim volji o upitih hrvatski pročitanih u sjednici 14. februara, da je pređajednik izjavio, da će providiti, da dodju na ustavnu raspravu. Govoreći zapisnik o predlozih postavljjenih po zast. Mandiću kod raspravo o promjeni nekih paragrafa izbornoga reda, voli, da je Mandić uzao rieč.

Pređajednik priobćuje, da mu je prodana molba udove učitelja Buršića i predlog za s. t. Jenka, kojega čita u talijanskom prevodu, poslie nekoliko dana što mu ga je predlagatelj slovenski izručio.

Taj predlog zast. Jenka glasi:

Visoki deželni sabor!

Z obzirom na obširno obrazloženi in utemeljeni predlog, katerega so stavili v sadovi krajše železničke zveze Trsta, odnosno Pulja in Istro sploh z Rako, poslanec Jenko in drugovi v X. seji deželnoga zbora istrskega dne 4. aprila 1892; z obzirom na to, da je bil v XII. seji deželnoga zbora istrskega dne 5. aprila 1892 on oglasno sprejet predlog posebnoga odbora, kateri je raspravljat to zadevo;

z obzirom na II. resoluciju, katero je stavil tudi v tej zvezi poslanec Biankini v 250. seji poslanstva z dne 18. decembra 1893. (str. 4885 stenogr. zapisnik...);

z obzirom na to, da je v listop 250. seji zbornica poslancev sklonila (str. 11902 stenogr. zapisnika) odstopiti resoluciju poslanca Biankinija, kakor je želel, odboru za železnice;

z obzirom na to, da so s ulogo iz dne 14. decembra 1893, vse 8 občine — Podgrad, Matarija in Jelsano — sodnoga okraja Podgradskega, katerega bi po dolgotrajni prevezala namercovana železnica, prošile via. o. k. ministarstvo trgovinu, naj bi v proračun za leto 1894 vsprjelo pri-

merno svoto v svrhu, da se že v letu 1894 prične in izvrši prvotno merjenje te železnice;

predlagajo podpisati:

Visoki deželni sabor izvoli skleniti:

1.) V deželni proračun za leto 1893, rubr. VI, 5 troškov sprejme se svota 4000 gld. v svrhu, da je ta svota na razpolaganje o. k. vladi, da ona šo v letu 1894 prične in po mogućnosti izvrši posebno merjenje železnice, ki naj bi vezala postajo Herpolje-Kozina državne železnice Divač-Pulj z južno železnicou St. Peter-Roka pri Šapljanah ali Jurdanah.

2.) Deželnemu odboru naloži se, da ta zborov sklop prijavi o. k. ministarstvu trgovinu.

V formalnem obziru nasvetuje se, da se ta predlog izruči odboru za železnice v raspravo in poročanje.

Poruč, 15. februara 1894.

Slavoj Jenko, Matko Mandić, Vjek. Spindić, D. Seršić, D. r. Dukić, Fran Flego D. r. M. Laginja.

(U formalnom obziru predložio je predlagatelj, da se predlog izruči železničkomu odboru). Pređajednik daje o tom glasovati, ali većina odklanja to.

Zast. Mandić u daje predsjednik čitati interpelaciju na o. k. vladu radi kotarskoga glavaru u Pazinu vit. Schwarz. Interpelacija glasi:

1. Jeli visokoj vladi poznat držovit i nedostojan postupak pazinskoga kotarskoga poglavara Fridricha Schwarz za proma službenim i drugim osobama, nad kojim mu ne pripada nikakva vlast, kao n. pr. njega postupak dne 1. februara 1894. prema Antonu Gustinu pok. Antona, dne 2. februara 1894. prema pazinskim občinskim poljskim čuvarom Matiji Grčiću i Grgi Vidmaru, dne 3. februara 1894. prema Antonu Bortšiću predsjedniku upravnog vieća za poroznu občinu Pazin, i nebrojeni jur podastriji služajev?

2. Kani li visoka o. k. vlada i nadalje držati na čelu kotara onakva čovjeka? 3. Hoće li visoka vlada platiti kotarskomu glavaru pazinskome, kako zaslužuje njegovo nevjerno, na štetu hrvatske narodnosti u Istri podneseno izvješće u pitanju novoga bilježničkoga mjesta u Pazinu, kojega je izvješće nainstitutost već unaprad dokazana sa urodnovo utvrdjenim ogromnim brojem hrvatski govorećih pučanstva u okolici Pazina i bližnjih kotara.

Poruč, dne 15. februara 1894.

M. Mandić, Slavoj Jenko, dr. M. Laginja, Fran Flego, Vjek. Spindić.

Na to ju predajednik pročitao talijanskim jezikom i opaža, da žali neke izraze, da ju je težkim srcem pustio, al je učinio iz liberalnosti, prepustivaju svu odgovornost zast. Mandiću.

Zast. Spindić: Prouzumljemo ju svi. Promalo je rečeno!

Zast. Mandić: Schwarz zaslužuje kandijju, debelo kandijju.

Zast. Laginja: Schwarz goni puk na revoluciju!

Istomu zastupniku Mandić u daje predajednik čitati interpelaciju radi nadpisa na pruzi istrske železnice orako glaseću:

Prisljeni obćenitima pritužbama hrvatskoga i slovenskoga pučanstva Istro, po kojega zemljištu teče dva pruga državne železnice iz Trsta i Divača u Pulju i Rovinj, i obzirom na to, da se od strane uprave to železnice čini velika nepravda tomu pučanstvu, kojomu ju državnim temeljnimi zakonim priznata ravnopravnost u svih strukah javne uprave, isnašaju podpisanii ovim putem sljedeće pritužbe toga pučanstva obzirom na upravu rečeno železnice.

Na svih postajah i postajah ah spomenute pruge nalaze se jedino talijanski ili pokvarni napisi, izuzam onih, koju nabijaju moguće pokvariti, kao n. pr. Buršić

Draga, Podgorje. Poznato je obćenito, ja bijaše odlučeno postaviti na kolodvoru u Trstu-sv. Androju uz njemački i talijanski, takođerj slovenski napis, al se je od toga odustalo usljed besprimjerne agitacije talijanskih ultraliberalnih listova, grada Trsta.

Oglasi, objave i rasne druge tiskanice na pojedinih postajah jesu većinom sa-om njemačke ili njemačko-talijanske a riedkokad njemačko-hrvatske ili njemačko-slovenske, ali i tada hrvatske ili slovenske na zadnjem mjestu i u jeziku, da se Bog smilju.

Jošte imade urjek činovnika na nekojih postajah, koji nepoznaju jezika hrvatskoga ili slovenskoga, dakle jezika većine pučanstva one pokrajine, kojom teče rečena pruga.

Vozno karte za brzovlake sastavljeno su u njemačkom i talijanskom jeziku a imena postajah na istih jedino u talijanskom jeziku.

Konduktenti prozivlju imena stanicah u talijanskom a časovo u njemačkom jeziku.

Vratari, u koliko ih imade, objavljuju odlazak vlekova u njemačkom i talijanskom a riedkokad i u hrvatskom ili slovenskom jeziku, i to uvijek na zadnjem mjestu.

Da se to nepravda ukine i da se i nadalje nevrjedaju ustanove drž. tem. z. k. naca, pitaju podpisanii:

1. Jeli poznato vis. o. k. vladi to stanjo stvari na spomenutoj željezničkoj prugi?

2. Ako jest, zašto ga neopopravi pravna zakonu i pravici?

U Poruč, 14. februara 1894.

Matko Mandić, Fran Flego, Vjek. Spindić, Slavoj Jenko, D. r. M. Laginja.

Istomu zast. Mandić u daje čitati interpelaciju radi dogodjaja na pupelnju u Sv. Petru u Šumi, gdje bijaše i kotarski poglavar vitez Schwarz. Ta glasi:

Mahnitanja g. viteza Schwarz o. k. kotarskoga poglavara u Pazinu, u kojih bijaše toliko pisanja po novinah i govora u zemaljskih saborih Kranjske i Istre, te u samom carovinskom vieću, dozlogrdila su napokon i našemu pripromu ali dobromu i poštenomu puku, koji je vičan spoštovanjem usuretati bilo koje vrsti oblasti, al koji neda, da mu itko u njegove vjerske i narodno svetinje bezkaznjivo dira.

Žalostno je po državu a još žalostnije za onaj narod, kojomu su na čelu predstojnici o. kr. oblasti, koji gazi državito njegovo vjersko i narodno svetinje. Takovim junakom pokazao se opetovno g. vitez Schwarz o. kr. kot. poglavar u Pazinu. Mimolazec sve njegove dosadašnje opaciho, počinjeno na štetu hrvatskoga puka a na pogrdu njegovo sv. vjere u svojem kotaru, isnašaju ovim podpisanii sa javnost njegovo najnovije junakstvo, koje njim je od obvećivana popisanio kako slidi:

„Na štetu sriedu t. j. dne 7. tok. mjeseca dogodio se žalostan i boguzrakli čin u našem sv. Petru u Šumi, obć. Tijapanskej, koj je nas podpisanio i sav Svotjeterski puk silno uznemirio i duboko uvriedio u našem vjerskom čudnjaju.

Dočim smo mi podpisanii sa mnogobrojnim članovi ove šnje pošli rečenoga dana u božji hram, da po orkenvom obredu primimo blagoslovljeni popo, te da dostojno zapodnemo ovo sv. korizmno vrijeme, došla na nas ovamo usmerizivati i mučiti glaba iz Pazina, za kojom je nadošlo, što kojimaj što vlakom, više gospodo i njihovih sljedbenika iz istog mjesta. Glasova započela je udarati najprije na kolodvoru a zatim je nastavila u krdmi F. Giorgia-a protiv mimo samo ovek.

U krdmi se pjevalo, plesalo, igralo „alla mora“ i urlikalo, a sve to uspratinju rodani glasbej jelo se dapače obilno mesa na još vedri sablasan svega natoga

puka. Ali kao da to nabijaju dosta, htjelo se pogrditi isti hram božji i našega pastira osobitno našinom. U 3°, sata udalra jo naimo apomenu ta glasba dva ko-mada na otvorenom i to pred samom orkvoru. Nu sablazna naša postigau vrhu-no kad opazismo medju razaklašenom i rasuadanom gospodom isto c. k. činov-nike, dapače i samoga c. k. činov-nika kapetana g. vitoza S o h w a r s a.

Podpisani nesajući više komu se uteći li putuži, utiču se k Vama velešto-va naša gospodo zastupnici, da dignete Vašu besjedu na obranu naših svetinja i na umirenje naše.

Sv. Petar u šumi, dne 10 febrara 1894.
(Sljede podpis)

Na temelju zvega toga stavljaju pod-pisani sljedeći upit:

Hoće li se visoka vlada napokon odlučiti na to, da dovro promotri je li duševno stanje viteza Schwarsa c. k. kot. poglavara u Pazinu takovo, da mu i na-dalje može biti povjerenica uprava bilo ko-jeva kotara ove pokrajine?

Poreč, 15 febrara 1894.

Matko Mandić, Vjek. Spiničić, Fran Flego, Slavoj Jenko, D. r. M. Laginja.

Prodsjednik kaže, da ima u ovoj interpelaciji izraza ne doista interpela-tivih, nego nekih župljana, koji se ne pri-tužili; da se čudi Mandiću, da jih je na-vadjao, i da mieli nočitati to interpelaciju u talijanskom prevodu. Glasovi na k-lupah većine: loggore, loggore! Glasovi na k-lupah manjine: ditati, ditati! Nek se vidi kakvo kotarsko poglavara ima austrijska vlada! Mandić: ja bih dao takvo poglavara u ludnicu!

Prodsjednik predita na to inter-pelaciju u talijanskom prevodu; kod na-veda o jedenu mesu na popolnicu smjeh na k-lupah većine i na galeriji Dr. Laginja: Non ridere perche avete un vecchio cattolico da parlo vostra (Ne-smijte se, jer imate jednoga kat. biskupa na Vašoj strani); na svrbi veli prodsjednik, da je u to interpelaciju propustio je-dino s liberalnosti, ali da bi ju bio morao odbiti radi izraza u njoj rabljenih. Zast. Spiničić: kakve činjenice, takvi izrazi!

Prodsjednik opazja na to, da su mu zastupnici Spiničić i Jenko izruči-li interpelaciju dugu, dugu, cijelu raz-pravu, cijelu povijest od godine 1861. On nemože prečiti prava interpelacije, da će čitati i ovu, ali opazja, da se nebi imalo gubiti toliko vremena nit zlorabiti prava interpelacije. Na to pošlje odnosnu inter-pelaciju o jeziku u istarskom sa-boru na čitanje. Veći dio većine zapušta u tu demonstrativno i mrmrlju dvoranu. Tako i Talijanci sa „bandasferom“ na čelu galerije uz pokliče: fora, fora! Su-interpelant Jenko čita 34 minuta ovu in-terpelaciju. (Tiekat čemo ju naknadno.) Za čitanja pomozni se broj prisutnih Hr-vata na galeriji prilično sa Hrvatima i oko-lice. Pod konac čitanja vraćaju se članovi većine u sabornicu i Talijanci na gale-riju. Članovi manjine uzviknuli su na svrbi „živio“, dočim se je na galeriji čuo zvižduk. Prodsjednik opazja, da je u interpelaciji povjest jezika u saboru, pročitja u talijanskom prevodu samo peti, i predaje ju vladinom povjereniku.

Daje pak rief Dr. Laginja. Ovak najprije hrvatski pak talijanski pita sa-borskoga prodsjednika, odnosno i prodjed-nika političko-ekonomičkoga odbora, što je es notom ministra pravosuđa, kojom pita sabor za mnijenje glede prenosa okružnoga sudišta iz Rovinja u Pulu? Saboraki prodsjednik odgovara, da je stvar izručena političko-ekonomičkom odboru; a prodsjednik ovoga Dr. Stanich kaže, da odbor stvar proučije, i da će doći na dnevni red kad bude proučena.

Iza toga prelazi se na dnevni red i to na podrobnu razpravu o promjeni nekih paragrafa izbornoga reda, kod koje je izvjestitelj zast. Dr. Costantini. Skoro kod svih paragrafa, 12., 18., 19., 32. go-vori vladin povjerenik, podučaje gospodu od većine imenito odnosaoga saborskoga odbora, koji reč bi ni. u si nit toliko truda dali, da bi bili ove paragrafe izbornoga reda pročitati i izmisliti u sklad predlagano promjene sa obojetojimi paragrafi, u koje nisu dirali. Vladin povjerenik stavlja jih u nepriliku; moraju se dogovarati medju sobom, paže jednom žata, da se protrga sjednica, da se usmognu sporazumiti. Go-spoda su se tako daleko zabavavila i tako zabradila, da je vladin povjerenik pristigao braniti protiv njima običnu autonomiju iz čuštva slobode i neodvisnosti. Zast. Dr. Bartoli se je jednom tako daleko zabav-irao, da je govorio o predlogu vladina povjerenika, prom se zna, da on u saboru aima ništa predlagati. Najskakljivije

šlo je kod § 10., kod kojega je zastupnik Dr. Amoroso rekao, da će, ako oslano kakav je „pokvariti“ jača u gujezdu“; on-mogućiti potvrdu zakonske osnove; aka-kako pak, da će on proti njomu glasovati. Gospoda od odbora nisu htjeli nit njomu, kao nit vladnom povjereniku popustiti, jer bi reči, da je u tom § glavno za što je sastup. Dr. Costantini predložio zakonsku osnovu. Članovi saboraka manjine postavili su svoj utemeljen predlog kod glavno raz-prave, da se naimo cijeli izborni red pre-gleda, prouči i popravi, a ne, da se po-pravlja na krpicu kako već zahtjevaju hipno njihove želje obzirom na pojedina-slučajne i na pojedine obćine. Ovaj za-konsku osnovu uzeli su tako, kao da je predložena samo radi obćine pazinske, pak su tim raztumačeni predlozi, što jih je po-stavio u njihovo ime zast. Mandić. Ti predlozi postavljeni kod čl. II. i naslova k zakonskoj osnovi glase:

„Ovaj zakon stupa u kripost dnovom proglašenja, a traje dok budu na kormilu Hrvati u obćini Pazin.“

„Valjan za obćinu Pazin u margrofoviji Istri.“

Kad jih pročita, kliču mu drugovi: Živio! Tako valja, kad čine zakonsku osnovu po svojih požudah na komade! Vladin povjerenik, i neki drugi, čim sa-znađu što je, smiju se. Prodsjednik do-bivši predlogo po poslužniku, obrađa od-nosno papiriće, i pogledava na klupu ma-njine, hoće li mu koji što reći; a ovo mu se dovikuje „predlog“, a on, srded se, što se glasovanju pretrgava, daje na glasovanju predlogo saborskoga odbora, neobazirajući se ni malo na predlogo zast. Mandića.

Prodsjednik priobuđu zatim, da je zast. dr. Martinolić izručio mu predlog glede trgovačko mornarice, i veli, da ga daje razdijeliti, pošto je već hoktografovan.

Zast. Spiničić: Naših predloga ne dajjo se hoktografirati! (Kasnije je dr. Mar-tinolić privatno rekao, da je on sam dao hoktografirati svoj predlog.)

Zast. dr. Rizzi izvješćuje o zakon-skoj osnovi, kojom se predlaže, da se zakon od 24. maja 1893. o pošumljenju Kracu, protegne također na kvarnerske otoke. Kod glavno razpravo postavlja zast. Seršić sljedeći predlog:

„Obzirom na to, što se je saboraka manjina protivila odlučno, da se prihvati zakonsku osnova — sada zakon — od 24. maja 1893. br. 34, pošto ustanova toga zakona i koristi, koje od njega potiču, ne-toje u nikakovom razmjeru sa žrtvami, koje ima pučanstvo doprinositi; obzirom na to, što je veći dio obćina, koja podpadaju u područje ovoga zakona, molio, da se zakonska osnova nepodnosno na Provišnju sankciju;

obzirom na to, što provedba ovoga zakona nailazi na velike poteškoće i još dan danas proveden nije, to podpisani stavljaju predlog:

Visoki sabor neka izvli zaključiti: Prelazi se na dnevni red preko za-konske osnovu, kojom se djelatnost pokraj-nijskoga zakona od dne 24. maja 1893. broj 34 ima protegnuti također na kras kvarnerskih otoka.

Poreč, 15. febrara 1894.

D. Seršić, St. Jenko, M. Mandić, Fran Flego, dr. A. Dukić, Vjek. Spiničić.

Prodšitar ga, pošalje ga prodsjedniku. Ovak hrvatska odnosni papirio u rukuh i pogledava na predlagatelja kao ga pita, što je to? — Seršić: Predlog! Prod-sjednik srdito: Bar Vi bi mogli i morali služiti se talijanskim jezikom. — Zast. Seršić: Služim se svojim hrvatskim je-zikom i imam pravo na to! — Prod-sjednik još srditije nego prije: Vi znate bolje talijanski, nego hrvatski! — Zast. Seršić: To Vi ne možete suditi! — Zast. Stanich: Znate, znate bolje talijanski! — Zast. Seršić: Bar Vi bi morali štittiti! — Zast. Mandić: Znado i Stanich hrvatski kad mu treba.

Prodsjednik vido, da vabranjuju govoriti, ako se ne pita riefi; na galeriji se mrmrlje i psiče. U to se prima za-konska osnova po učini i u trećom čita-nju.

Zast. Stanich izvješćuje o vla-dinjoj zakonskoj osnovi glede lova i glede poljskih stražara, i predlaže, da se ista iz-ručiti zemaljskomu odboru na proučavanje, i sa to, da pita obćine za mnijenje.

Vladinu povjereniku nije drag taj predlog. Vlada je pitala za mnijenje pri-vatna društva (i nikoga drugoga!) Mnijenje obćina biti će različit, pak se tek neko včati što učiniti. I načelno formalno je ovo slo, jer će se tako moći činiti i sa pred-lagati zemaljskoga odbora, i saborakih gla-nova. Pa ako i ima kakva prigovora za-konskoj osnovi o lovu, ne ima ga onoj o stražarib.

Izvjestitelj dr. Stanich odgovara, da i on mišlja, da ima u osnovi dobrih ustanova, ali da je ipak dobro, da se na-sluša obćine kao kompetentne u predmotu. (Služimo se posvo s njim u toj stvari. Ako je vlada saslušala privatna društva, imala bi bila svakako saslušati i obćine. Ona imadu drugo probitko, ove opet druge. Op. ured.)

Prodlog izvjestiteljje prima i većinu i manjina osim zastupnika Babudera iz prve i zast. dra. Dukića iz druga.

Prodsjednik zaključji sjednicu i urio sljedeću za drugi dan. Obzirom na dnevni red nisu sporazumni Dr. Amoroso i dr. Gambini. Prvi bi hotio prije željez-nicu, pak proučati, drugi obratno. Glasuje se. Prodsjednik izvjavlja, da je većina za prvoga; razni dvoje o tom.

XIII. sjednica dne 16. febrara 1894. danju.

Prisutni: Prodsjednik vit. Campi-telli, 24 zastupnika, zastupnik ces. kr. vlade vit. Elmschegg. (Galerija dobro po-sjećena). Otvoriv prodsjednik sjednicu o 10° čita tajnik dr. Bartoli zapisnik prednjaše sjednice. Iz njega je vriedno spomenuti, da se u njem veli, da su uzeli riefi zastupnici Mandić i Seršić ondje, gdje bi se moralo reći, da su postavili predlogo kako u istinu jesu. Vladinu povjerenik hoće, da se uvisti u za-pisnik, da je on govorio proti predlogu odbora kod razprave zakonske osnovu o lovu i poljskih stražarib.

Isti vladin povjerenik odgo-vara na interpelaciju zast. Mandića i drugova radi izbora pazinskoga cestnoga odbora. U odgovoru veli se, da se je iz-gubila evidentna listina o iz-boru, da se s toga nije znalo, kad je rok iztekao. Sad se ju našlo i izbor je razpisao za 27. febrara. (Glasovi manjine: Pravo je! Nek se zakon vrši.)

Prodsjednik spominje, da mu je zast. Flego s drugovi izručio interpelaciju na c. k. vladu radi toga, što upravna vieda druguško i so-vinjačko neće da plate svojih prinosa mjestnoj obćini buzet-skoj. U toj stvari da se je c. k. vlada već u prvanih zasjedanjih izrazila, da nemože učiniti ništa, te da on ne daje odnosne interpelacije u raz-pravu. (Glasovi manjine: Oho! Neču-veno! Nešto nova! Novi pravilnik! — Vladin povjerenik uzimlje inter-pelaciju kod prodsjednika.) Ova glasi:

Zastupnik dr. Dukić sa drugovi razpisao je na vis. c. k. vladu u VI. sjednici tog visokog sabora dne 30. marča 1892 interpelaciju sa sljedećimi upiti:

1. Je li joj poznata odluka istarskog zemaljskog odbora, izdana mjestnoj obćini u Buzetu odpisom od 16. maja 1891. br. 2871?
2. Je li voljna visoka vladna sudjelovati, da se utjeraju upravnim pu-tem zaostaci poreznih obćina Druguč, Grimalda i Sovinjaka za skupne troškove, što ih duguju mjestnoj obćini u Buzetu?
3. Je li voljna visoka vlada u buduće sudjelovati, da se prinosi navedenih upravnih vieda za skupne troškove na dobu uruči mjestnoj obćini?

Obzirom na to, što se je mjestna ob-ćina buzetska morala zadužiti i glavnice obćinske rabiti, da može namirivati svaki-danje potrebe, jedino s razloga, što nisu obćinska vieda u Druguču i Sovinjaku već sedam godina niti novčića platila za skupne troškove mjestnoj obćini Buzet, i što joj duguju koncem godine 1893. preko 4500 for;

obzirom na to, što će takova nemar-nost obć. vieda u Druguču i Sovinjaku biti i njim samim škodna, jer će morati prije ili kasnije ipak platiti svoju tangentu za skupne troškove mjestnoj obćini Buzet;

obzirom na to, što se zemaljski odbor nije zauzeo, da oba većina upravna vieda učine svoju dužnost prema mjestnoj obćini buzetskoj, te što s toga mora ova posljednja plaćati porezni namet od 8% za izplatiti bivšega tobožnjega obćinskoga liečnika, a nebi trebala — ako bi i dužna bila — kad bi njoj one dvie upravne obćine pla-tile što duguju, i mogla bi se pobitnuti i za druge potrebite stvari;

obzirom na to, što su oba upravna vieda u rukuh talijanskih, a mjestna ob-ćina u rukuh hrvatskih pristasa,

i konačno obzirom na to, da je po-četkom spomenuta interpelacija postavljena već skoro prije dvie godine, podpisani po-stavljaju na vis. c. k. vladu sljedeći upit:

1. Je li voljna visoka c. k. vlada jed-nom na tu interpelaciju odgovoriti? i ako ne,
2. navesti razloge, zašto ne?

Poreč, dne 16. febrara 1894.

Fr. Flego, Vjek. Spiničić, dr. Laginja, Slavoj Jenko, Matko Mandić, dr. Dukić, Dinko Seršić.

Prelazi se na dnevni red. Na njem je izvjestaj o željeznici Trst-Poreč-Kanfanar. Kao izvjestitelj čita tiskan izvjestaj dr. V en i e r. Tu se najprije pri-povjeda povjest te željeznice od g. 1889., pak kaže, kao se ina do nje dođi. Pokrajina sama ima dobiti koncesiju. C. k. vlada preuzima jamstvo financijske službe u svoti od 4 mil. forinti, koje će biti pred-stavljene u privatnih obveznicuh. Svotu od 700.000 forinti valja da uzme na se pokrajina i obćine sa utemeljiteljnim ak-cijami. Pokrajina jamči i za obćine. Na-stojati će se, da c. k. vladn snizi svotu od 700.000. Ako se te svote nebudu moglo inače pribaviti, uzet će ju pokrajina na posudu i izplaćivati amortizacijom u 50 do 75 godina. Bude li amortizaciju trajala 50 godina, plaćat će se za nju na godinu 36.000 forinti, i to polovinu (18.000 for.) pokrajina, polovicu (18.000 obćine. Za cijelu pokrajnu treba namet u tu svrhu od 3 po sto na izravne poreze. Povrh toga imaju interesovane obćine plaćati drugi namet, i to jedne nešto veći, druge manji. Veći namet plaćat će obćine: Motovun, Oprtije, Vizinada, Buje, Grižnjani, Brtonj-gla. Manji pako obćine: Umag, Čitanova, Kopar, Milje, Dolina, Dekani, Pomjan, Pivan, Izula, Poreč i Vrsar. Dalje u iz-vjestaju su razne preporuke na c. k. vladu.

Kod razprave oglašuje se više zastup-nika za rief. Najprije zast. P o m a s i, koji posvo kratko podupire predlogo željezni-čkoga odbora naglašujući, da će željeznica sjediniti gradove na moru sa gradovi i njesti u nutarnosti, te tako pospješiti nji-hov skupni napredak, te napokon zahva-ljuje svim onim, koji su se za nju zauzeli. (Bravo! Na k-lupah većina, pljeskaju na galeriji.)

Zast. B a b u d e r izvjavlja se također vrude za željeznicu i kudi kasnije one ob-ćine, koje su sramotno odbile svoje šudjelovanje. Veli također, da će željez-ničke pruge ove i druge, koje će biti kas-nije učinjene, pobratimiti pučanstva. (Neki mu pljeskaju.)

Zast. dr. L a g i n j a izvjavlja najprije hrvatski pak talijanski i imo svoje i u ime svojih drugova, da će glasovati za predlogo željezničkoga odbora. Njegov ideal bi doista bio pruga, koja bi išla od Umaga preko srednje Istre do Lupoglava, pak kroz Učku na Rieku; pruga, kojom bi se Istra većala sa Hrvatskom i Ugarskom, i koja bi bila koristonosna. Nego što nije sada, može još biti. On će sa dru-govi glasovati i za ovu u uvjerenju, da željeznice nose uvijek obćenitosti dobra u materijalnom i kulturnom obziru i da će za i ova našemu puku na ladanju donieti. Ali pridržaje sebi i drugovom ipak pravo, tečajuem razprave postaviti pojedinih toč-kan neke izpravke za praveđenje razdie-ljenje prinosa pojedinih obćina i glede na-čina, kojom će svoj prinos osigurati po-krajina.

(Kad je hrvatski govorio na gale-riji se je kašljalo, povikivalo, posmjehi-valo; čim je talijanski progovorio, sve je to prestalo. Kad prelaza na talijanski iz-javu reče, da će i talijanski isto reći, da ga razumiju i oni drugovi većine, koji ne-razumiju hrvatski. Na to uzviknuo dr. Bartoli: tutti (svi), a dr. Laginja mu odvrat: na to kažem samo jedno, a to, da je jedan član većine ovlašten izda-vati službena spisa u hrvatskom jeziku i da jih izdaje. Spiničić pako uzviknu: Razni službi si svakdanji kruh pomodu hrvatskoga jezika. Kad se je dr. Laginja u ime svoje i drugova izvjavio za željez-nicu, povladljivala je većina.)

Dr. B a b b a pozdravlja radostju snovanju željeznice. Neka još jače sjedni gradove i mjesta od Sandrije do Učke i od Milja do Plomina, te neka zavida red i mir, koji svi toli želimo. — Pljeskaju i njemu na k-lupah većine i na galeriji.)

Dr. M a r t i n o l i ć izvjavlja imenito u ime svoje i druga si Staulica (obćina Otocani) da će i on glasovati za tu željeznicu, prem se nimalo netičo njihovih izbornih kotara. Čine to, da pokažu i ovom prilikom, kako su istih čuštva sa ostalimi stanovnicima pokrajine. (A dr. Babba je njih zajedno sa svimi otoci i sa cijelom istoč-nom Istriom iz pokrajine izkličuju iz iste. Ur.) Većini u galeriji povladjuje i njemu.

Dalje u prilogu.

sjednici toga kluba odgovorio je predsjednik na želju zastupnika Pfeifera, neka bi se pospješlo rješeno afera zastupnika i profesora Spindica, da de to pitanje biti rješeno prije uskrsa.

Popilavke za četiri muška grla uglavbeno od g. M. Brajše, imade na razprodaju u Kastvu i g. Kazimir Jerušić, što dajemo do znanja svim prijateljima glazbe u ovih stranah i prijateljima naše družbe sv. Cirila i Metodja, kojjoj se namijenjen čisti dobitak od tih popilavaka.

Narodno gospodarstvo.

Definitivno sredstvo proti peronospori i filokseri za sva vremena. Župnik g. Bogetić učinio je uspješne pokuse sa hrastovim piljevinom u Srijemu i pripisivao to djelovanju tanina valjda dotle, dok mu podpisani još god. 1892. nepriobiti, da to nagadjanje nestoji, već da je samo vraga onaj pokrstač, koji pomaže usobno i fiskalno razvraćanje hranivih destina u tlu tako, da se usljed toga proizvoda u bilji na toliko pojada, da joj kao i lozi američkani niti trasa uš života oteti nemože.

Vraga kao odlučni činbenik u tlu povela je i mene još prije gosp. Bogetića na razmatranje sredstava i za otvoreno ustajem tvrdnjom, što ću i dokazati drugom zgodom strukovno, da nije samo hrastova piljevina nepobitno sredstvo proti ovim bolestima, nego da je svaki biljniki otpadak kao slab toplovd tomu prikladan.

U najizvratnije djelovanje ubrajam po svom istraživanju crnicu naslaganu, kako to u žumi biva iz otpadaka same vinove loze, zatim ma koju vrstu šumskog drveća dapače i ostalog bilinstva a tada tek primjenu pilotine najneatranjih vrsti drva, a na posljednju najdugotranjih (brast dakle u najzadnji rod dolazi).

Tko dakle stoga hoće slijediti g. Bogetića, neka si uzme zato u prvom redu topolovu, vrbovu ili ljeskovu pilotinu, zatim bukovu, javorovu, a tada jelovu ili smrekovu, a među zadnje vrste drva dolaze kostenova ili hrastova. Tomu slično mjesto pilotine list ili otpadak ili crnicu zavedenih vrstih drva.

Nepobitno se dokazati može, zašto u pjeskujama loza trznoj uši odoljeva, zašto je posljednji francuski uspjeh na lapornastom tlu s pomoću primjese glinenog škrljavea pomiešana krpama, uspješnim se pokazao etc.; ali sve se samo blagotvornej vlazi pripisivati mora i zato moje pokušaje osnovano u Kutjevu u tom smjeru pokazuje, ma i mlado bilo, definitivna sredstva najprirodnija i najjeftinija.

Smrt europskim lozama mora i bez filoksera ili peronospore jednom prirodno nastupiti, jer sjeme matice istih tako odlučuje. Mi smo dakle kadri naše vrste loze u životu produjiti, ali ne spasiti od prirodne smrti to odvratiti peronospora ili filokseru samo do nastupa prirodne smrti:

1) što boljim obrađivanjem tla us
2) što manje diranjem šokota i što štošnjim obrezivanjem, us

3) što prirodnijim sredstvom privezati vlegu za razvraćanje tla i dodanog mu gnoja a to biva ne samo primjesom i pokrivanjem bilnoskimi tvarmi već i time, da usgajamo sklop, koji niti pragnut niti preročak biti nesmije, a tko će shvatiti kao vinogradar scjajz navedenih točaka, neka se uputi u obilžu prašumu i neka kopira sastavinu tla, pa i ono propise gojibene, koje su žumari već davno i smatomačno istražili kao najjedotvornije po što veći prirast drva.

Tko dakle umije proizvesti u vinogru što veći prirast drva, tim je nepobitno naučio i tim veći prirad ploda polučiti, te time produjiti lozi život, oselobivši ju nametnika, ne prirodno sa oko pohlepog vinogradara, već vinogradara, koji kroz više godina zbraja dohodke svog rada i uložne glavnoce i to trajno.

Već svojedobno javnosti rekoh, da je pitanje kako pronaći definitivno sredstvo proti peronospori i filokseri strogo šumarsko, a podpisani oružan zato potpunim dokazima u ruoi, to spramem to javnim predavanjima potanje protumačiti i učiniti posebne propise za vinogradarstvo, tvrsto je sa teoretičkog i praktičnog gledišta uvjeren, da će i svojedobno za'ano obažanje za vaza neoborivo dokazati i mi se za unapred a toga niti peronospore bez glice niti filoksera bojati nedomo. — Toliko za sada.

Kutjevo.

M. M. Rađođević,
v. šumarnik.

Javna zahvala.

Njegova preuzvišenost gospodin Josip Juraj Strossmajer blagoizvolio je ponovno našemu društvu doznaciti dar od 100 for.

Mi se u ime naših sticnika njegovoj preuzvišenosti na ovom velikodušnom daru najsnjernije zahvaljujemo.

Hrvatsko pripomoćno društvo

u Beču, 24. februara 1894.

Prodajnik: Tejnik:
Dr. K. Kozic, Franjo Vahčić
advokat, a. s. činovnik.

Listnica uredništva.

Gosp. K. J. u K. Neznamo, gdje bi se moglo prodati za veću cionu, osobito ako su domaće, kojih imade svuda mnogo. Srđacan odzdrav!

Gosp. F. V. u O. Neznamo, što je sa Vašom molbom; proporučite se našim tamošnjim prijateljima, jer mi ovdje u onom poslu ništa ne možemo učiniti.

Gosp. N. Grumer. Nije za tisk. Možda u vremenom nakon temeljitih i zrelijih nauka uspijete. Da ste nam zdarav!

Gosp. I. E. u K. Nemožemo priobiti, jer ona osoba posve nepoznata; možda u tamošnjih listovih. Prijateljki odzdrav!

„Kupi kod kovača nirošte kod kovačica“, kaže stara poslovice.

Ovu mogu punim pravom na moj savod upravit, jer jedino tako valika trgovina, kao što je moja, imade razprodaju ogromnih vrstih tvari i drugih prednostih, jeftino troškovo, koji moraju konačno kupcom koristiti.

Krasne usorke privatnim naručnikom šaljem badava i franko. Dogate knjige uzoraka, kakvih jošto nobijaše, sa krojačo nfrankirane.

Tvari za odiela.

Ferzolon i desking za visoko svaćenstvo, uropljene tvari za odiela za o. kr. činovnike, veleznane, vatrogasce, školosa, ilvrje, sukna za biljard i igrače stolove, pokrivala za kočije, tvari za lovačke kapute, nepromečne tvari za pranje, plaće za putnike od f. 4-14.

Vriedne olene, potbene, trajne, čisto vrene sukvene tvari, ne jeftine otrairnike, koji su vriedni jedva krojačke plaće, proporuča

Joh. Stikarofsky,
Brno (Austrijski
Münchener).

Najveće skladišće blaga vriedno pol mil. for.

Razpošilja samo pouzdojm!

Dopisuje: njemački, madjaraki, češki, poljski, talijanski, francuski i engleski. 24-4

Štrcaljke i sumpornjače za trte

inžinira Živica.

mlini i stiskalnice za vino, sisaljke ili pumpe za svaku porabu, cievi svake vrsti i pipe, motori (stroji za gonjenje drugih strojeva) na paru i sa petrolejem, te svakovrstne druge strojeve i sve potreboće za iste

dobiva se uvijek u skladišću tvričke

Schivitz & Comp.

(Živic i drug.)

Via Zonta broj 5 u Trstu.

I., Singerstrasse 15, Dunaj. J. PSERHOFFERJA lekarnu „Zum goldenen Reichsapfel“.

Krištiline kroglice, prej imenovano univerzalne kroglice

zueložijo to ime po vsaj pravici, kajti v resnici je mnogo boleznij, pri katerih se te kroglice pokazajo svoj izvrstan učinek

Ze već desetletij so te kroglice povsod razširjene in malo družin utegno se najti, v katerih bi pogrešali malo zaloga tega izvrstnega domnjega sredstva

Vsi zdravniki so pripravili in priporočajo to kroglice kot domače sredstvo, posebno pa proti boleznim po stali prebavi in zabnavanju.

To kroglice stanejo: 1 škatlica za 15 kroglicami 21 nč., jeden zavitek 6 škatlice 1 gld. 5 nč., pri nfrankovani pošiljavi 1 gld. 10 nč. — Ako se denar naprej pošlje, ni treba plačati porto, in stane: 1 zavitek kroglice 1 gld. 25 nč., 2 zavitka 2 gld. 80 nč., 3 zavitki 3 gld. 85 nč., 4 zavitki 4 gld. 40 nč., 5 zavitkov 5 gld. 20 nč., 10 zavitkov 9 gld. 20 nč. (Manj kot jeden zavitek se ne pošilja).

Prosimo, da se izrečno zahteva „J. Pscheroffera krištiline kroglice“ in paziti jo, da ima pokrov vsaku škatlica lasti podpis J. Pscheroffera v rdečih pismenih, kareroga je videti na navodilu za porabo.

Balm za ozeblino J. Pscheroffera, 1 posodica 40 nč., vrosto posodice 60 nč.

Tropčevo sok, 1 steklenica 50 nč.

Amerik. mazilo za trganje, 1 posodica 1 gld. 20 nč., 1 škatlica 50 nč., poš. stroje 75 nč.

Prah proti potenju nog, 1 stek. 40 nč., poš. stroje 75 nč.

Balm za goltanec, 1 stek. 40 nč., poš. stroje 75 nč.

Življenska esenca (Praške kapljice) 1 steklenica 25 nč.

Angleški balm, 1 steklenica 50 nč.

Fijakerski prsni prašek, 1 škatlica 35 nč., 60 nč., poštilice prosto

Tanoklininska pomada J. Pscheroffera, 1 posodica 2 gld.

Univerzalni plašter prof. Steudela, 1 posodica 50 nč., poš. stroje 75 nč.

Univerzalna čistilna sol J. Pscheroffera, 1 posodica 50 nč., poš. stroje 75 nč.

Razven imenovanih izdelkov dobivajo se še druge tu- in inozemske farmaceutične spočinjalte, ki so bilo po vsih svetstrijekih časopisih oznanjeno; in so na zahtevanje točno in v cmo pruskrljajo tudi predmeti, kojih ni v zalogi. — Razpošiljanja po pošti vrie se točno, a treba ju denar poprej doposlati; večja naručila tudi po poštnemu povozju. Pri dopošiljavi denarja po pošni nakaznici stane porto dosti manj kakor po povozju.

Badava dobije svaki predplatnik 4 krasne slike u bojama.

Badava! 5000 otisaka

broja novoga VII. tečaja najvećeg ilustriranog lista

DOMI SVIET

dotiskani su množvo izabranih i vrlo zanimivih pripovjeltaka hrvatskih pisaca, prevoda i mnogo umjetničko izradjenih slika.

u knjižari LAV. HARTMANA (Kugl i Deutsch)

a šalje se svakomu tko dopisnicom zahtjeva

badava i franko. Knjižari LAV. HARTMANA (Kugl i Deutsch) Ilica 2 — ZAGREB — Ilica 2.

Ovaj list sadržnje

Predpata. Za cijelu godinu for. 6.—
Za pol godine for. 3.—
Za četvrt godine for. 1 50

a šalje se poštnskom sauputnicom

Ze pol cione dobije svaki predplatnik „Dom i Sviet“ krasni šaljivi i mnogimi slikami nakiceni list „Zvekan“, jer se „Dom i Svietom“ skupa stoji samo 8 for. za cijelu, 2 for. za četvrt godine.

Prvi broj istoga šaljemo s akomu na zahtjev badava.

Javna zahvala.

Velečastnoj gospodi svećenikom, veleštovanoj gg. občinskim činovnikom, svoj rodbini, prijateljem i znancem iz Voloskoga, Opatije, Rieke, Kastva, Rukavca, Veprinca itd., gg. gimnazijalcem iz Rieke, koji svi pohriše u tolikom broju na sprovod mog nezaboravnoga sina

Ivana

slušaatelja prava na sveučilištu u Gracu, i koji bilo na koji način nastojaše ublažiti težku ranu moga srca, buđi ovim izrečena moja najiskrenija i najsrdačnija zahvala.

Napose zahvaljujem se veleuč. dru. Dukiću, koji je pravom otečinskom brigom i njegovom nastojao kriepiti, blažiti i tješiti moga nezaboravnoga Ivana u dugoj i težkoj bolesti. — I Vama gg. sveučilištni djaci Hrvati iz Graca Bog platio, što se milog mi pokojnika i nakon njegove smrti prijateljjski sjetiste. Napose zahvaljujem se prijateljem dragom mog Ivana gg. Jurju Koraci, kandidatu odvjetništva, Ivanu Počiću, pravniku i Viktoru Caru, učitelju, koji se toliko zauzeše, da sprovod bude što sjajniji.

Volosko, 27. februara 1894.

Razeviljena majka

Marija udova Perčić.

za trte
a vino,
svaku
vrsti i
gonjenje
i sa
vrstne
potre-
vrlike
mp.

Dr. Gambini govori najdulje, i on dakako u prilog željeznici. Bit će od obćenito koristi za pokrajinu, od veće dako za ono predjele, no kojih bude prokazala, neizuzimajuć ni ladanjskih obćina. Putovat će ljudi a razna mjesta i na izlaze, a izvažat će se i uvvažat raznih stvari. Po računih izlazi bit će dohodak od željeznice jako povoljan. Slične željeznice obnesle su se drugdje (u Švajcarskoj, Italiji, Njemačkoj, Austro-Ugarskoj) obnesle će se i kod nas. Svakako pako i milijun forinti, što će jih pokrajina i obćine platiti u 50 godina za konstantosnu stvar nije mnogo, kad se pomisli, da je pokrajina platila u 40 godina 4 milijuna forinti za nekoristnosnu stvar, za ezoner. Na koncu ključ: neka nas sve veže ljubav do pokrajine i svršuje sa „Istria salve!“ — „Zdravstvuj Istro!“

Izviestitelj dr. Venier zahvaljuje svim govornikom, što su poduprli odbor predlog, i stalan je unapred, da će biti jednoglasno prihijen. Dru. Laginja odgovara, da je pokrajina, snijud prv željeznice, morala najprije misliti na spoj gradova i mjesta istarskih sa Trstom, a kojim jih spajaju ista čuvstva. U buduću moć će graditi i onu do Lapoglava.

La toga prelazi se na razpravu pojedinih točaka.

Točka 1., kojom se ustanovljuje, da pokrajina odnosno i obćine uzimlju na se 700.000 forinti, prima se jednoglasno. — Predsjednik rastojna konstatuje tu jednoglasnost.

Točka 2., kojom se nalaze zemaljskom odboru, da kod c. kr. vlade uznesu, da se gradija čim prije počme i da se, ako je moguće, svota od 700.000 snizi, prima se također jednoglasno.

Kod točke 3. predlažu dr. Laginja, da se utvrdi, da se čini baš zajam od 700.000 forinti, negd obveže pravno državi plaćati godišnje onoliko, koliko bi odgovaralo kamutom to ili više svote. — Izviestitelj dr. Venier i zast. Dr. Amoroso dolaze k dru. Laginji, da utvrdje promjenu te točke po predlogu dra. Laginja. Tako promjenjena točka prihijena bje jednoglasno.

Kod točke 4., koja govori o prinosu obćina, predlaže dr. Laginja, da budu u višem redu plaćate one porezovne obćine, u kojih je postaja, ili nisu odvaljene više od 4 kilometra od postaje, a u nižem svi predjelj mjestinski obćina, kroz koje željeznica prolazi. Tomu predlogu se protivi dr. Gambini i izviestitelj. Zanj glasuje samo manjina i od većine dr. Lius.

Kod točke 5. predlaže dr. Laginja, da bi se obzirno na § 76. obćinskoga pravilnika imalo pitati glede prinosu sve porezovnike u pojedinih obćin. Proti tomu govore dr. Amoroso, dr. Rizzzi, dr. Gambini, Babuder. Dr. Laginja zagovara ponovno svoj predlog, koji ipak pada.

Kod sljedećih točaka postavljalo se je preporuka i neznatnije predloge za promjenu.

Dr. Gambini predlaže, da se radnici i službenici kod željeznice uzimlju svagdje, gdje je moguće, iz Istre. Prima se jednoglasno.

Dr. Venier predlaže zahvalu namjestniku i ministru trgovine, i da njim se to otklad do znanja stavi. Glasuje samo većina, dočim manjina sjedi. Vlada povjerenik izjavlja, da će taj predlog javiti c. kr. vladi.

Na predlog dra. Gambinia pretrgava se sjednica i uriče nastavak za 6. ura na večer.

Nastavak XIII. sjednice
16. februara 1894. u večer.

Prisutni oni, koji i danju. Predsjednik otvara sjednicu u 6. uri i daje rječ vladinom zastupniku. Ovaj odgovara na interpelacije dra. Costantini i dr. Dukčića radi izbora pazinskoga upravna vjeća i pazinskoga zastupstva. Sa obavljenujem izbora, reče, se je svakako zakasnulo. Krivi su tomu i utoci, što jih je učinilo obćinsko glavarstvo klati na namjestništvo, tati na ministarstvo unutarnjih posala radi toga, što je c. kr. kotarsko glavarstvo uneslo u listine za izbor upravna vjeća 65 patenta. Obzirom na §. 19. izbornoga reda za obćine Istre, u kojem se kaže: da je odluka kotarske političke obćine: odlučna za izbor u tečaju, da je jedna i druga viša oblnst morala odbiti utoke obćinskoga poglavarstva, daviš jnk i ovomu u koječem pravu. Namjestništvo da će imati pred obćina ove izbore, i u slučaju potrebe, do kojega se nada, da neće doći, postiziti se §. 56. obćinskoga reda. Zast. Mandić čita interpelaciju na zemaljski odbor radi imenovanja članova

kotarskih školskih vjeća, imenito With. Grossmanna. Ista glasi:

Zemaljski odbor imajuć pravo imenovati po tri člana u ces. kr. kotarska školska vjeća, imenuje takovih samo muževu talijanske narodnosti ili bar talijanske stranke, neobazirajući se nimalo na muževu hrvatske ili slovenske narodnosti, jrem je poznato, da ima stanovnika posliednja više, nego li prve.

Podpisane uvjeravaju dapače vjerodostojnu osobu, da je za predloženo sestogodišnju periodu imenovao članom školskoga vjeća kotara Voloskoga, koj je skoro izključivo hrvatskim i slovenskim pučanstvom napučen, uz dvojicu drugih muževu talijanske stranke, također jed mudučelju lovranskoga Vilhelma Grossmanna, pr ti kojemu bilo je toliko opravdanih pritužba sa hrvatske strane, da je isto c. kr. zemaljsko školsko vjeće bilo odlučilo premjestiti ga od tamu.

To je takova pristranost i tolik nezobzir na hrvatsko-slovensku narodnost, da su podpisani prisijeli upitati slavni zemaljski odbor:

Čim opravdava tako stranački postupak kod imenovanja članova kotarskih školskih vjeća, imenito pako imenovanje sadanjega nadučitelja u Lovranu Vilhelma Grossmanna u kotarsko školsko vjeće Volosko?

Poreč, dne 16 februara 1894.
Matko Mandić, Slavoj Jenko, Vjekoslav Spincić, dr. Dukčić, D. Seršić, Fr. Plogo.

Predsjednik ju prima i veli, da će providiti, da dodje na ustavnu razpravu.

Na dnevnom redu je proračun za godinu 1894. O njem izvješta dr. B u b i a čitajuć izvještaj financialnoga odbora. Sličan je proračunom drugih godina. Veća razlika postoji samo u tom, da je pokrajina dala i molila c. kr. vladi, da dade podpore Izlavanu, kojim je floskera skoro posve uništila loze, da uzmogim saditi američansku lozu, i da će providiti američanskim lozami i druge predjele u pokrajini, koji su floskero zaraženi. Ovo konačnih predloga proračuna:

I. Obzirom na nevoljno gospodarstveno stanje obćine Izula radi haranja floskera, koja je uništila skoro posve tamošnje vinograde, glavni prihod onoga pučanstva, dajuje se obćini Izula for. 1000, koje joj se je iz zemaljske zaklade za nakup američanske loze posudilo.

II. Da se po mogućnosti pomogne onoj obćini i nadalje, da uzmogne obnoviti svoje vinograde, nalaze se zemaljski odboru:

- a) da stvori na prikladnom mjestu razsadnik američke loze;
- b) praziti obćini Izula što više moguće rozaka iz zem. gospodarskog zavoda;
- c) da pozove vladu neka i ona pomogne obćini u točkah a i b.

III. Radi naglog širenja floskera u pokrajini nalaze se zem. odboru, da pospiješ u zem. gosp. zavodu gobjitu američke loze, pa da se odatle uzmogne u velikom broju ista dieliti već ciepljena ili u rozgah.

IV. Uzimlje se na znanje izvješće o djelovanju zem. gospodarskog zavoda u god. 1892—93.

Zast. Mandić, oglašiv već prije predsjedniku, da ima obrazložen predlog za prelaz na dnevni red preko voračima, dobiva rječ, i čita taj predlog, koj ovako glasi:

Visoki sabore!

Razprava proračuna je u svih ustavnih državah eminentno politička razprava, kod koje parlamentarna zastupstva izjavljaju, da li imaju ili ne povjerenja u vladu, koj se proračun dozvoljava.

Zemaljska zastupstva pojedinih krajevina i pokrajina zastupanih a carevinskom vjeću u Beču imaju pred sobom zemaljski odbor, koji upravlja autonomni zemaljskim poslovima i njemu se votra proračun, jer on razpolaze zemaljskim financijami.

U našem slučaju imaju se zastupnici manjine izjaviti, da li imaju povjerenja u sadanj zemaljski odb. i da li imaju dati svoj ghas za proračun.

Prosudjuć djelovanje i postupanje većine sadanjega zemaljskoga odbora od god. 1889. napred, odkud se u službi nalaze, moramo na svoju žalost izjaviti, da nemožemo nikanu imati u povjerenja, jer se u svojoj djelatnosti nepokazuju organom, koji bi se objektivno nepristranošću zauzimalo za materijalni i duševni napredak svega pučanstva ove zemlje bez obzira na partijski i narodnost.

Zemaljski se odbor npravit u svojoj djelatnosti smatra kao izvršitelj organu saborske većine, dakle jedne stranke, dočim zanemaruje životnu pitanja pučanstva

hrvatskoga i slovenskoga jezika, prem ovo posljednje sačinjava ogromnu većinu pučanstva ove pokrajine.

Već sama vaujština odaje pravu sliku zemaljske uprave, pošto se ova služi izključivo talijanskim jezikom, to skoro kno za milost riešava spise podnesene u hrvatskom ili slovenskom jeziku, jer je na to državnimi temeljnimi zakoni i sudikati vrahovna c. kr. sudišta prisiljena.

Zemaljski odbor dieleć zemaljske podpore i stipendije pogotljuje samo talijanski življ, a našemu se življu rielkoku kod dobacuje koja nrvica; a kotarska školska vjeća imenuje izključivo hrvatski talijanskoga jeziku mo bilo to i u kotarih, gdje tako rekuć talijanskoga življa nema.

Škole sa talijanskim ucevnim jezikom ustraja, gdje se samo porodi želja, dočim nemogu Hrvati i Slovenci doći do svojih škola na sagraditi već unapred i školsku zgradu.

Na sličan načn vlada se zemaljski istarski odbor i na gospodarstvenom polju, gdje naše pučanstvo nemalazi nikakve podpore sa strane zemaljskoga odbora, dapače posljednje doba svjedokom je, da je zemaljski odbor po ces. kr. državnom sudištu u Beču odsuđen na plažez onoga, što je po zakonu morao dati kotarski gospodarski zadrugi u Krku. Ovom osudom ina zaklada platiti rečenju zadrugi i dosta znatne parbene troškove. Dakle i ovdje imaju porezovnici radi samovolje zemaljskoga odbora trpiti.

Posljedica ovakvoga stranačkog postupka jest, da je istarska pokrajina za mnogo zaostala za drugim pokrajinami, koje su sve stogod koristu učinile, prem se nemalaze u boljih okolnostih od naših.

Nužom pokrajinom trče lutajući svasim slobodni, jer nije ova zemlja još pod kolne devotanjstoga stoljeća sagradila bar jednu ludnicu, a nji se skrbi, da se nevoljni lutajci u ludnici koje druge pokrajine snijesta. Uzalud tražimo kod nas takav zavod, gdje bi se zapuštena i pogibejna mladež radu naučila, odnosno prisilila; uzalud tražimo takov zemaljski zavod, gdje bi se razni neizlječivi nemodni zakloniti mogli, dapače istarska pokrajina nema niti jedne jedine zemaljske bolnice, u koju bi se pripadnici ove zemlje uteći mogli.

U ovakvih zaostalih ne istinitih okolnostih nije moguće imati povjerenja u sadanj zemaljski odbor, te podpisani po naša s toga na zaključak sljedeći

Predlog:
Otklanja se proračun zemaljske istarske zaklade za god. 1894., te se prelazi preko njega na dnevni red.

Poreč, dne 16. februara 1894.
Matko Mandić.

Predsjednik, primiv odnosi napisani obrazloženi predlog, veli, da je to predlog za prelaz na dnevni red, i da mu je dozvolio izvanredno, da i obrazloženo pročita. Pita, da li se predlog potdaje; — članovi manjine ustaju. Pita, da li se predlog prima; — ustaju članovi manjine.

Zatim se prelazi na *podrobnu razpravu*, kod koje su članovi manjine malo ili ništa sudjelovali, pošto su se već u svoim obrazloženom predlogu kod glavne razprave obrazeli skoro na sve rubrike.

Kod rubr. III. naslov 5. govori zast. Babuder za podpore onim, koji hoće da se usposobe za profesore na talijanskim gimnazijam. Takvih podpora da trebava za njemački gimnaziju u pokrajini. (Spincić upadaje: njemački u Istri, i gospoda su zadovoljna!)

Kod rubr. V. „*Čovjekoljudni zavodi*“ postavlja dr. Rizzzi predlog glede povratka troškova za bolestnike siromaha u smislu, da porezne obćine pridružene jednoj mjestosti, u kojoj je javna bolnica, imaju plaćati za svoje bolestnike samo jednu petinu bolničkih troškova.

Tomu predlogu protivu se dr. Amoroso, dr. Gambini, dr. Clava, a zagovara ga dr. Laginja i brani ponovno dr. Rizzzi. Za njegov predlog glasuju još samo dva člana većine i sva manjina.

Kod rubr. VI. „*Jaone gradnje*“ predlaže dr. Venier, nek zemaljski odbor traži druge načine, kako bi se došlo do uređenja rieke Mirne. Član zem. odbora dr. Clava mu odgovara, da se je zemaljski odbor tim bavilo, i dao učiniti osnovu, koj je sada kod c. kr. vlade, i za koju se nada, da će bit prihvaćena. Taj odgovor prima se do ugodna znanja.

Kod iste rubrike stavlja predsjednik u razpravu samostojan predlog zast. Jenko i drugova glede iznaučenja svote 4000 forinti za predradnju željezničke pruge od Havelpeja-Sapjana ili Jurdana (predlog je problem u cijelosti u izvještaju sjednice 15. februara). Predlagatelj je bio

formalno predložio, da se izruči željezničkom odboru. Al pošto je taj odbor bio samo za jednu željeznicu, bio je onaj formalan predlog zabučen. On drži, da je predlogu ovdje mjesto.

Manjina podupire predlog. Dr. Stanič, pozivajuć se na predlog manjine pročitan zastupnikom Mandićem, da se naime predje predgo proražena na dnevni red, čuli se kako može manjina postavljati predloge kakov je ovaj zastupnika Jenko. (Spincić upadaje: Kako u svijtu parlamentnih svietlu!) On je razumio što je zast. Mandić rekao (Niste ni trebali, ta predsjednik je takodjer rekao, što Mandić predlaže! Op. Ur.) i nesrami se što znade hrvatski, kako je to u jutro netko aludirati hotio. On de glasovati proti predlogu zast. Jenko.

Dr. Laginja čudi se dru. Staniču, što se čudi, da manjina postavlja predlogu i podupire predlog Jenkov, i kaže: mi smo vam glasovali željeznicu koju i Vi želite, pak bi bila vaša dužnost, da pristanete na ovaj malen trošak samo za mjerjenje ove druge pruge. Inače bio bi vaš postupak onakov, kakov je bio onoga Kalabreza, koji da je obćevao veliku svieću sv. Nikoli, a poslije kud je pogublje prošla, neizpunio obećanja.

Zast. Tomasi veli, da de glasovati proti predlogu, ne za to, da se uzkrati 4000 for., nego za to, jer država netrela tako malenih svota.

Dr. Amoroso kaže, da bi se prije, nego se glasuje o tom, moralo znati, da li je država voljna što u stvari učiniti. On drži, da nije, jer bi odnosna pruga bila skoro paralelna sa južnom željeznicom (Čudno! Nit uvidljivo lista „Il Piccolo“ neslaže se s gosp. Amoroso, pače zagovara prugu predlaganu Jenkom. Op. Ur.) Ako bi pak država bila voljna što učiniti, našla bi za to i sredstva.

Dr. Laginja sjedeć gospodu kako je po Podgraskom koturu putovao onomadno gospodin namjestnik (Zast. Spincić veselo upadaje: „Il Beniamino dei signori!“) i kako je tom prilikom rekao zast. Jenku, da bi sličan predlog postavio, da je dakle vlada sklona predlogu zast. Jenko; samo treba, da pokrajina pokaže malo dobre volje.

Dr. Clava da nije za predlog, i da bi radije glasovao za spojenje Lapoglava sa Matulji. (Zast. Mandić upadaje: praveć drago!) Sumo 500.000 forinti više nego ona od Havelpeja do Sapjana ili Jurdana.

Dr. Amoroso uzima rječ, pošto se je govorilo e spojenju Lapoglava sa Matuljami. Potaknut iz Trsta, bio je učinio u svoje doba predlog za to spojenje, ali od tržaškoga zastupstva nije dobio za to nji moralne podpore. U ostalom, ako misle stanovnici podgraskoga kotara, da bi njim se potražulo gradnju pruge po njihovom zemljištu, „ako bi jih pokrajina materijalno poduprla, tad on nebi imao ništa proti tomu, da se votira 1000 for. Dr. Laginja dozvolom sabora govori treći put i čita izvadke iz stenogr. izvještaja 6. aprila 1892. iz kojih se vidi, da su sama gospoda većine drugda podupela želju manjine za bolji željeznički spoj Trsta i Pule sa gradom Riekom i konkretira predlog tako, da se doznači svota za predradnju bud za spojenje Lapoglava sa Matuljami, bud za spojenje Havelpeja sa Sapjanami ili Jurdani.

Dr. Gambini predlaže, da se doznači primjeren prinos, i za to, da se pokaže sloga bar u materijalnih stvarih.

Dr. Amoroso hoće, da se ustanovi svota, s time se slaže takodjer dr. Gambini, na što dr. Amoroso predlaže 2000 for.

Ostajne zastupnik Jenko kod svojega predloga, predsjednik daje glasovati najprije ob ovom. Zanj glasuje samo manjina. Daje na glasovanje predlog Laginja-Amoroso-Gambini, za koji se je prije i izviestitelj izjavio, i ovaj se prima skoro jednoglasno.

Predsjednik: Pristijen jednoglasno.

Dr. Bartoli: Nije, gospodine! Predsjednik: Dakle skoro jednoglasno.

Proti su glasovali: dr. Stanič, dr. Bartoli i Tomasi.

Dahje rubrika kod prihoda toli razhoda priina većinu bez razprave, samo kod VII. rubrike: „*podjeljivost*“ govori obzirom na Izula Babuder, a kod rubr. XI. izrazuju dr. Constantini želju, da se pokrajinski zakoni u posebnu izdanju tiskaju.

Sjednica svršava u 8 sati u večer; sljedeća bje srećna za 17. februara o 10 sati prije podne.

Interpelacije

zastupnika Vjek. Spiničića, izročeno u jstarskom saboru dno 13. i 14. febrara.

Politički kotar Poreč ima po posljednjem brojenju, koje su podnipoše no možo smatrati prijamna za Hrvate, 26,253 Talijana i 11,318 Hrvata na 1425 Slovenaca.

U celom tom kotaru ima po godinjem izvještaju o stanju pučkoga školstva u Istri školske godine 1891/92 25 talijanskih, 2 hrvatske i 3 hrvatsko-talijanske škole, — koje dva hrvatska su pomoćna, drugo tri kao hrvatsko-talijanske obotno samo na papiru.

Pošto obotno zakon, da se ima ustanoviti pučka škola svuda, gdje ima u okružju jedne ure 40 djece, imao bi važljati i za Hrvate porečkoga kotara; pošto ima u porečkom kotaru množno okružja, koja imaju ne samo 40, nego i 100 i preko 100 školske djece (Stern, Kaštelar, Baderna, Zbandaj itd.), koje nikakve škole ne imaju; pošto ima drugo sto i sto hrvatske djece u tom kotaru, koja moraju polaziti talijanske pučke škole; te pošto je za izvršbu školskih zakona odgovorna c. kr. vlada, odnosno c. kr. škole oblasti i naročito njegova pruzvišenost gospodin ministar bogotvorja i nastave, postavljaj: pdcpisani na c. kr. vladu eliedeći upit:

1. Cim opravdava c. kr. vlada neizvršbu §. 59. drž. školskog zakona od 2. maja 1883, i §. 1. pokrajinskog zakona od 30. marča 1870. u porečkom kotaru obzirno na Hrvate u njem stanujuće?

2. Jeli c. kr. vlada voljna poduzeti shodno koraka, da Hrvati porečkoga kotara dobiju svoje škole kako to školski i temeljni državni zakoni zahtijevaju?

U Poreču, 13. febrara 1893.

Vjek. Spiničić, Slavoj Jenko, dr. M. Laginja, Fran Flego, M. Mandić.

U obćenitom izvješću zemaljskoga odbora na ovaj visoki sabor, koje je prodloženo početkom ovoga zasjedanja, etoji pisano na strani 14. ovako (talijanski, što mi prevadjamo na hrvatski):

„Odobravaju se zaključci, stvoreni po obćinskom zastupstvu porečkom u sjednici 29. janara 1894., tičući se izgradnju ceste sv. Angjula, iz Poreča u Dračevac, po načrtu i troškovniku, napravljenomu po tehničkom pokrajinskom odielu, i daja se podpora od 3000 forinti za umjetna djela, kao također za brzu izradbu te ceste, koja bi bila od velike znamenitosti za anovana željeznicu Trst-Poreč-Kanfanar, predujam od 4000 for, koje se ima držati po napredovanju djela, i vraćati utjerivanjem, koje ima uticati u pokrajinsku blagajnu od odlučnoga nameta 8% na izravne poreze za godine 1892—1894. u porezovnih obćinah Poreč, Monsalizi, Mongob, Zbandaj i Dračevac.“

Pošto ta cesta nije niti danas učinjena, podpisani pitaju veleslavni zemaljski odbor:

1. Jeli i koliko je nove do danas u istinu dao obćini porečkoj za izgradnju ceste iz Poreča u Dračevac, i ako je i koliko, kamo ga je obćina potrošila, kad nije sagradila cestu?

2. Zašto nije djelo izvršeno do sada?

3. Koliko je unišlo u zemaljsku blagajnu od nameta za tu cestu u godinah 1892. i 1893. u mjeri od 8% na izravne poreze u obćini Poreč, Monsalizi, Mongob, Zbandaj i Dračevac?

U Poreču, 13. febrara 1894.

Vjek. Spiničić, Slavoj Jenko, M. Mandić, Fran Flego, D. Soršić.

Na pradjelnoj cesti, idućoj kroz osapsku dolinu, kakva dva kilometra od Orohu, dogodilo se je već višo nesreće i dolaze ljudi često u pogibelj s toga, što ondje za kišovitih vromona naraste kroz istu dolinu tekući potok „Reka“ do 80 centimetara nad cestu u dužini kakvih 1800 metara. Tamošnjii stanovnici su sa na to već više puta potuzili i molili za pomoć, ali uzalud. Mjeseca marča 1893. vozio se je onuda neki gospodin iz Trsta i bio u pobježnji života s navodena uzroka. Skoro za tuga došao je tamo zemaljski inžinir, mjerio i obćeno, da će se potrebno učiniti, ali se dosad učinilo nije. Bilo bi najbolje, da se struga potoka Reka izriabi i uredi, jer bi se tiz zapredila poplava ceste i poboljšali travnici, koji bitaju dosad poplavljeni i ozomljeni.

Već godine 1888. molila je obćina Dokani nuždan popravak ceste, vodeći od glvno državne ceste preko Loka, Podpeca i Zazida. Došao je i tamo zemaljski inžinir, mjerio i obćeno popravak, ali do sada nije učinjeno ništa.

Zemaljski inžiniri mjerili su već ponovno također po obćini pomjanskoj, bu-

zotskoj i ročkoj i obudavali izgradnju tih potrebitih cesta u tih obćinah, ali se je dosad malo ili ništa učinilo.

Na temelju navodnoga upravljaju podpisani na slavni zemaljski odbor eliedeći upit:

1. Što je slavovisti poduzeo obzirno na nesreće, koje se zbivaju i obzirno na škodu, koja se prouzrokuje narašćanjem potoka „Reka“ na pradjelnoj cesti kroz osapsku dolinu, i kani li poduzeti shodna, da se bezodvlačno ta strar uredi?

2. Što je slavovisti poduzeo za pradjelnu cestu Loka-Podpeca-Zazid, i kani li poduzeti shodna, da se ista prema potrebam progradi?

3. Kako stoji stvar sa cestama, toliko put mjerionimi i potrebitimi u obćinah pomjanskoj, buzotskoj i ročkoj, i jeli voljan slavni zemaljski odbor pospješiti i izdašno poduprijeti izgradju istih?

U Poreču, 14. febrara 1894.

Vjekoslav Spiničić, Slavoj Jenko, Matko Mandić, Fran Flego.

Pogled po svijetu.

U Tratu das 28. febrara 1894.

Anstro-Ugarska. Njegovo Veličanstvo cesar i kralj Fran Josip odglatovno je jučer put južno Franczeke, gdje će prboraviti nekoliko tjedana.

O djelovanju carevinskoga vieća prvih dana ovoga zasjedanja izvješćujeno na drugom mjestu. Ministar financija predložio je carevinskom vieću tri zakonske osnove za uredjenje nove novčane vrijednote. Po tih osnovah imadu se povući iz prometa svi državni bankovei po 1 for, nekoliko pečata i pedesetača, svega ukupno za 200 milijuna for. Na mjesto toga noveca doći će u promet toliko milijuna srebrnih kruna, forinti itd. U sjednici od dne 26. t. mj. odgovorio je ministar unutarnjih posala na interpelaciju kneza Schwarzenberga glede izseljivanja austrijskih podanika. U glavnom je rekao, da državne oblasti nemogu braniti izseljivanje van onim, koji podpadaju vojničkoj dužnosti, na da će se na granicah strogo paziti, da se raznim bezdušnim agentom, koji rade za izseljivanje, na put stane.

Zastupnik južnoga Tirola g. Ciani upitao je vladu, da li je istinita viest, da će vlada olakšati uvoz franczeckoga vina posebnom klauzulom. Za jučer pozvao je ministar predsjednik k sebi sve načelnike udruženih klubova, da im priobći glavne točke izbornoga reda. Isti predsjednik izjavio je danas u proračunskom odboru, da je ministarstvo složno u svih glavnih pitanjih; da će vlada, tumačeć državne temeljne zakone i razne naredbe, jednako priznaju postupati sa svimi narodi države. Glede iznimnoga stanja u Pragu i okolici reče, da hi morali nastojati uplivni zastupnici češkoga naroda, da prestane u Pragu sadašnje stanje i to tim, da se umire i uredi uzneimironi duhovi. Tada da će vlada dignuti iznimno stanje.

Srbija. Novi ministar predsjednik Simić boravio je ovih dana u Beču, te bijaše u audienciji kod cesara i kralja, te kod ministra izvanjskih posala Kalnoky-a. Iz Biograda javljaju, da bi mogao postati razkralj Milan vrhovnim nadzornikom srbske vojske. S druge strane pišu, da traži Milan 600.000 dinara godišnje plaće, premda se je bio prije dvie i. lize odrekao svake plaće, pošto bijaše jednom za uvijek od tadašnje vlade plaćen.

Rusija. Iz englezkoga izvora doznajemo, da se vode pregovori između austrijske i ruske vlade, kako bi se sastali vladari obijih država, kad se bude imalo potpisati austro-ruski trgovački ugovor. Ruski car da kani tečajem proćea posjetiti Italiju, gdje bi ostao duže vromena, da se oporavi posvema od zadnje holesti.

Franczecka. Ugljedniji franczecki listovi pozdravljaju iskrenim zadovolj-

stvom našega vladara, koji stupa na franczecko zemljište, gdje će prboraviti nekoliko čedana sa prejašnoin su-prugom.

Italija. Program talijanskoga ministra financija nailazi u parlamentu na žostoku opoziciju. Već su novine pisale, da bi moglo doći do djelomično ministarske promjena.

Njemačka. Ustanovljeno je napokon, da će posjetiti budućeg mjeseca njemačka cesurska obitelj našu kraunu Opatiju. Već su najmljeni stanovni za visoke gostove. Cesura pratiti će velika pratnja. U Opatiji posjetit će njemačkoga gosta i naš vladar sa nekojimi nadvojvodami.

Istarskoj vili.

Poklikni, Vilo, nebesnice, Razgled svoj nam milen glas, Nek zajuju skladno tvoje žice Nek svetim ognjem zgriju nas. Ti našem rodu viek si sklona, Po tebi drag mu sveđ je pjav, Ta tebe slavi vasionu Uz groma tries i zviezda siev.

Na narod ovaj danas gjeni I posestrinski daj mu svjet, Na kreposti ga staze skreni I upravi mu k nebu let — I on je slavskog stabla grana, I njegov junački rest stas, Odavna želi svjetlog dana I uskrsnuća svoga čas.

Ti ognjeviti svojim žarom Obnavljaju njegovu blagu čud, Da svojim trudom, svojim mramom Priznaju, hvalju, steče svud. U borbi ljuto što ga čeka, Ti krjepi, snaži njegovu moć, Zadanim ranam podaj lieka Odreni od njegov tavnu noć.

Na jadranskom mora žalu Do svoga prava doć mu daj, Nek onaj gladnu svlada halu Sto mnogi već mu zada vaj — Nek dolom, gorom tvoj zaori Čarobit pjev uz glasen jok: Istrana robstvo već ne mori On slobodan sad vije viek! —

Nad. Zorin.

Franina i Jurina

Jur. Moj zerman je pogleda niki dan u kasu kanfanarske lige, a znaš da je viedu mutra?

Fr. Nu, da čujem!

Jur. Jenu veliku mrižu od pavučini.

Fr. Ča im tolike rali?

Jur. Vero suko lito jedan bot.

Fr. Kamo tečeš Jurino?

Jur. Idem malo do Tinjana zet neke kumpine.

Fr. Od vina?

Jur. Ne, lego od parakari, zač da takovel ni bižu ni dugo.

Fr. Jel' to moguće?

Jur. Vero da su veliki kanko i zubi na grabljah, a posadjeni kako i zubi na pili.

Fr. Tako će meštar dobit medalju za nje.

Jur. On je raji pobral stotini.

Jur. Kako ste pasali tegu pustu poli vas u Kanfanaru?

Fr. Znaš da naprav, plesa je bilo, smilna dosti, muzike kalabreske, komedija svake vrsti, gospodski i kan take.

Jur. Imate čuđa gospode?

Fr. Kad ni drugoga su dobri i klapci, bašta da poli gospode služe, onda su jur oni sami na pol gospode, kako si vidila i lani na „Ligment“ plesu.

Jur. Onda imate lipu šinjoriju, kako va Benećije.

Fr. Škoda da nidan od tamo ne potiče, nego iz Benevrakije.

Različite viesti.

Za družbu sv. Cirila i Metoda u Istri. Društvo-

mo blagajniku D.r. Stangeru u Voloskom stigošo sledieći daljni iznosi: Uprava „Narodnih Novina“ u Zagrebu šalje for. 10-11 sabranih po D.r. Dragunu Filipoviću iz Potrinju na sastanku u tamošnjem čitavnicu. — Rikard Katalinić Jerotov šalje for. 100-88 i to for. 77-17 uniških putem „Narodnoga Lista“ a for. 83-18 sabranih po samom g. povjereniku, (Imena gg. prisnosnika i darovatelja priobćio je „Narodni List“).

— Petar Matanić šalje for. 15 i to for. 5 sakupljenih prigodom vjenčanja Mata Volarića, for. 10 darovao brat mladodženja mć. g. pop Petar Volarić. — D.r. Vladko Grandak odv. Sisak šalje for. 10 kano česti obrok utom svetu. — G. Ivan Ramin, pom. kapota; i posjednik iz Opatije preduje for. 32-05 sakupljenih na njegov predlog na dao proslava pot godišnjico osnuća „Zora“ među gostovima kod skupne večere. — Skender Fabrović šalje for. 1 kao prinos za volaju. — Ivan Karabić Knin, šalje na račun utom svote for. 10. — Pop Anta Ragusin, duh. pom. i povjerenik Družbe u Dubašnici na etuku Krku šalje for. 17-62 sakupljenih pri mladoj misi oca Jacinta Rušina na Brzoi-ma obćine Dubašnica. Ovu malu svotu imadu se zahvaliti kao uvijek tako i sada darožljivosti popa Antona Juranica župnika u Poljicam. — Mć. g. Fran Bukovec župnik u Trvižu šalje for. 37-30 (Darovatelj obćelodanjeni su već u broju 7. „N. S.“) — Prof. Svriljuga, Opatk šalje for. 15 sakupljenih (izvičuće sledit ću). — Uprava „Obzora“ šalje for. 328 78 prispjelih joj za Družbu u vromen od 16. dec. 1893 do 8. febr. 1894. (Imena darovatelja i prisnosnika priobćio je „Obzor“).

— Fran Dubrovic sakupio je čitavnicu u Mihotićih for. 3-46. — N. A. Duboković u Jelsi sakupio i poslao for. 100-41. Darovao: N. A. Duboković Jelsa kruna 50, braća Dobrović 20 kruna, Ante i Visko Gamulin 10. Pavao pop Matijević 5, Marko Žeravica 2, Visko Ivaničević 2, Ivan Gamulin i sin Kuzma 4, Pavao Barić 2, I. R., Andreja Andro, Stipan pop Gamulin, Petar Skrivanelli, Juraj Solem, Vinko pok. Anto Grčina, Marin Gamulin Matijev, Petar Gregičević, Dominik Biličić, Ivan Bojaničević Ivanov, Stipan Carić, Antun Kovačić, Marija Gabelić svaki po jednu krunu, Ivan Gamulin Dobrović, Appellhauer Dragutin; Boue Diministi, Tomo pop Grčina, kapetan Mato Gamulin, Ivan Politec, Luka Dančević, Niko Gamulin Matijević, Visko pop Bojanić, Ilić pop Bartul, Marin Vučetić, Marin Carić, Mato Gregičević pok. Ivana, Bojanić Luka, Petar Gregičević pok. Ambroza, Marko Bojanić, Stjepan pop Mulanović, Gabelić Ivan pok. Jurja, Ivan Lušić svaki po 2 kruna, Krstaš Machiedo 5 kruna, Stipan Gamulin Tomjin 2-00, B. ičić Nikola 80 helera, Mate Žanković 4 kruna, Duboković pop Ivan 3 kruna, Duboković Petar pok. Marino 4 kruna, Barnaba Gregičević 3 kruna, Visko pop Stjepić 3 kruna. — Mć. g. Josip Grašić župnik u Bermu šalje sabranih for. 20. Darovao: Bačo Antun, Sabota Anton kapelan svaki po 1 for., Ladavac Andr. i žena Marija rođ. Rušao prigodom njihovog vjarovanja for. 2; Ladavac Bartul, Bubić Blaž, Franool Šimo po 50 nov., Bukovec Fran i Grašić Josip po 50 nov., gdje Koblar Josipina iz Litije for. 5 (Zivila), Gortan Josip, Martinčić Anton skupili su 6. febrara for. 8 od slediećih Boravnaca: Jurčić Marijana 1 for. Funderlo Valentin 1 for. Golob Fran 50 nov., Gortan Bartol i Bubić Silvestar po 40 nov., Gortan Jakov, Potan Ivan, Funderlo, Jurčić Š. po 20 nov.; ostalo (3 for. 50 nov.) složii mladoć boravnaka, županić Ivan kapelan 50 nov. — Šimun Vučović iz Vol. Sola šalje 50 nov. — D.r. Josip Posadol Dubrovnik šalje for. 15-50. Prisnosnik obćelodanik je „Nar. List“. I. N. Šćorbak održatelj u Koprivnici šalje for. 44 i to for. 41 izručenihi mu po odboru nekolicina priraditelja plesa dno 1. veljače t. g. Metel barun Ožogović uplatio for. 2 kao članicu sa 1894. I. N. Šćorbak plaća for. 1 u ime članice sa 1894 god. — Gđa Avolina Fabianić sabrala u matlonom društvu u Krku prigodom dohivona viciš o imovanju pred. g. kanonika Andrije Šterka za krčkog biskupa kruna 50 iliti 25 for. (Zivila) — Sakupljeno u Iki u društvu župnika Zminjskog volač. g. Miklavčića to drugih mladih rodoljuba iz Voloskoga, Opatije i Lovrana